

Poročilo odseka za predloge

je podal tov. Joca Milojević iz Zagreba. Predlogi so bili brez debate soglasno sprejeti. Predloge, stavljene v ime UJU poverj. Ljubljana, smo že ponatisnili v Učit. Tovarišu in so bili tudi ti predlogi sprejeti. — Izjemo je tvoril predlog bosanskega učiteljskega, naj se srbijanski zakon o narodnih šolah raztegne tudi na Bosno in na ostale pokrajine, ako bi se novi zakon ne mogel takoj izvesti. Ta predlog je naletel na hud odpor. Proti predlogu je nastopil poročevalec, ki je izvajal da se predlog že zaradi tega ne sme sprejeti, ker bi zabranil nadaljno nujno delo za novi šol, zakon, ki ga vsi pričakujemo in je osnovan na prilikah in potrebah sedanje nove in velike države, kojim stari zakon že izdava več ne odgovarja. Specialno kaže na Hrvatsko, kjer so se zlasti med učitelstvom začele razmere zelo izboljševati predmetna zadeva pa bi iznova upravičeno razburila duhove in bi se predhivalo »srbsko hegemonijo«.

Že poprej smo omenili iako simpatični nastop našega tov. Josipa Lapajne, ki se je v imenu Slovencev s stvarnimi in tehničnimi razlogi izjavil proti sprejetju predloga. O zadevi sami so še govorili M. Stanković, Sv. Ivković, Živ. Radosavljević in N. Manojlović. Zadnji se je v imenu dalmatinskega učiteljskega osobito zavzemal za čim nujnejšo realizacijo novega šol. zakona, kažoč na prilike v Dalmaciji in na škodo, ki jo ima i šolstvo i učiteljstvo, ker se prosveta tamkaj še vedno upravlja po starih avstrijskih zakonih. — S sprejetjem predlogov je bil dnevni red končan in je predsednik z iskrenimi besedami na narodno in državno edinstvo ter s pozivom na stanovsko zavest jugoslovenskega učiteljskega zaključil sarajevsko skupščino UJU. Bil je veličasten trenotek, ko je skupščina spontano vstala in odpela Bože pravde, Lepa naša domovina Naprej zastava slave...

Prireditelji skupščine so zelo zmiselnno zvezali dulce et utile. Tridnevno naporno delo na zborovanjih, v odsekih in odborih je bilo lepo prepleteno s poukom in zabavo. Vsak udeleženec je imel gotovo mnogo najlepših osebnih utisov, ki si jih je ponesel seboj v trajen spomin in bo o njih poročal na domačih zborovanjih. Saj pa se mu je odprl v Bosni doslej še neznan svet, ki v svoji pestrosti prekaša

vse dele naše domovine in to najbolj v Seher-Sarajevu.

Predvečer skupščine nas je združil na koncertu vojaške godbe, ki je bil obilno posečen. Odmore je izpolnilo petje večinoma narodnih pesmi iz vseh delov domovine; zelo živo so bile aklamirane narodne pesmi, ki jih je prednašala slov. delegacija. — Prvi večer skupščine smo gledali v obsežnem sarajevskem gledališču vprizoritev I. Kosora »Požar strasti«, ki uživa evropski sloves. — Drugi večer nas je zbral v oficirskem domu k slavnostnemu banketu, ki se ga je poleg predstavnikov vseh sarajevskih oblasti, raznih organizacij in korporacij udeležilo mnogo stotin učiteljskega. Vrsto napitnic je otvoril šef oddelka za prosveto dr. Kosta Krsmanović. Sledilo mu je nebroj drugih. V imenu Slovencev je nastopil tov. Rudolf Dostal: izjavil je, da četudi majhni po številu, smo na veliki kri ljubavi do stanu, do naroda, do države. Z ozirom na proslavo prejšnjega dneva na grobovih narodnih junakov je opozarjal, da imamo tudi Slovenci svoj 20. september, katerega dne 1. 1908. je pošla kri mladih žrtev ljubljanske ulice o priliki, ko se je bunila omladina proti nemško-avstrijski soldateski...

Tretji dan po završeni skupščini smo se odpravili s posebnim vlakom v kopalnice Ilidže, ki slovi po svojih vročih žvepljenih vrelih. Odtod smo šli k izviru reke Bosne ki prihaja podobno kot Ljubljana na Vrhniki, že kot mogočna reka na svetlo. Tamkaj smo si ogledali zanimivo ribierejo postrvi. V senčnatih gajih pri vrelu Bosne smo si odpočili in postregli s postrvi in raki, ki jih v obili meri hranijo poleg tekoče vode. Tam smo poslušali srbskega guslarja ki je peval o caru Lazarju. Efektivno je nastopil slovenski kvartet: Fanči, Torka, Mirko in Rudi pod Pavlovim vodstvom in je ob burnem odobravanju navzočega občinstva izvajal slov. narodne pesmi, tam na obali tajnostne vode, ob vznožju visoke planine in v žaru zahajajočega solca. — Drugo jutro smo nastopili dolgotrajno 36 urno pot proti domu. En del skupščinarjev pa se je odcepil na poset Dubrovnika.

Minula je 2. skupščina UJU. Vedno večje je število članov, udeležencev. Bila je pa tudi skupščina, prireditelj, o kateri lahko mirnim srcem ugotovimo: Klobuk dol!

Izjava ministra prosvete in stališče k zakonu o nar. šolah.

ŠOL. ZAK. PREDLOŽEN ŠE TA MESEC ZAKONODAJNEMU ODBORU. — OSNOVNO ŠOLSTVO V ROKE OSN. UČITELJSTVU! — IZBOR NADZORNIKOV. — LJUDSKOŠOLSKO NADZORSTVO, LJUDSKOŠOLSKEMU UČITELJSTVU! — O UVRSTITVI UČITELJSTVA V SLUŽBENO PRAGMATIKO DRŽ. ČINOVIKOV.

Urednik Narodne Prosvete, tov. Milutin Stanković je posetil gosp. ministra prosvete in ga je v imenu UJU informiral o sklepih in zahtevah II. drž. skupščine jugoslovenskega učiteljskega v Sarajevu.

Narodna Prosveta poroča o tem posetu sledeče: Povodom ovoga g. Ministar je izjavio: da će nacrt Zakona o narodnim školama najdalje u toku oktobra tek, god. biti podnet Zakonodavnom Odboru na rad. On ne misli menjati redak-

ciju ovog projekta, koju je utvrdio Gl. Prosvetni Svet uz učešće prosvetnih delegata iz pokrajina, izuzev onih određaba koje govore o stalnom školskom nadzoru. G. Ministar misli da osnovnu nastavu treba definitivno predati u ruke učitelja i radi toga stoji na stanovištu da položaje školskih nadzornika treba novim zakonom dati isključivo učiteljima.

Radi toga izmieniće se odredbe koje govore o postavljanju školskih nadzornika i biće utvrđeno: da na te položaje putem izbora i utvrđenih normi dolaze učitelji koji su se istakli na prvom mestu radom u školi, a po tom i na pedagoškoj književnosti i drugim poljima kulturnog i prosvetnog rada.

U vezi sa ovim G. Ministar je izjavio da su na dnevnom redu i ostale prosvetne reforme koje su u međusobnoj organskoj vezi. Pored projekta zakona o sred-

njim školama i zakona o universitetu koji su gotovi, g. Min. je izjavio da se radi i na projektu o reorganizaciji Gl. Prosvetnog Saveta, koji bi po novoj reformi imao da bude najviše prosvetno telo za celu zemlju i da u njemu budu punovažno zastupljeni predstavnici svih grana prosvete.

Isto tako mora se izraditi i specijalni zakon o uredjenju Ministarstva Prosvete, kojim bi se prosvetna centrala što bolje osposobila za mnogostruke poslove koji je očekuju.

Stojeći na stanovištu da će poslovi osnovne nastave najbolje napredovati ako budu u rukama ljudi, koji su toj nastavi posvetili ceo svoj život, koji u tom pogledu imaju iskustva, poznavanja posla i ljubavi prema istom, G. Ministar misli: da predstojećom reformom prosvetne centrale odeljenje za osnovnu nastavu treba definitivno predati u ruke učitelja, prema čemu bi učitelji koji su se istakli svojom vrednošću i svojim radom, u tom odeljenju zauzimali i najviše položaje.

MINISTER PROSVETE O UVRSTITVI UČITELJSTVA V PRAGMATIKO.

Narodna Prosveta poroča: 28. ov. m-ca urednik našeg lista posetio je Ministra Prosvete g. Svet. Pribičevića radi informacija o činovničkom zakonu i gledištu vlade na ovu stvar, moleći ga u ime učiteljskega, da kao šef prosvete i član vlade odlučno nastane da kategorisanje učiteljske službe, prema čemu će se docijele određivati i materijalna nagrada, bude pravedno izvedeno i da moralni i materijalni interesi učiteljskega ovim zakonskim projektom ne budu zapostavljeni.

Naš urednik tom prilikom predlagao je da se kategorisanje učiteljske službe u zakonu izričito pomene i prema tome utvrdi kojoj grupi učitelji u pogledu svojih plata pripadaju.

G. Ministar je odgovorio da je već učinjeno što treba da u ovom pogledu interesi učiteljskega ne budu oštećeni. Na njegov zahtev u čl. 7. uneta je klauzula da se u drugu kategoriju činovničke službe računa i služba za koju se traži sprema koja odgovara potpunoj srednjoškolskoj spremi, a to je učiteljska škola s ispitom.

Posle definitivnog obaveštenja o Zakonu o činovnicima, kojim je prilikom g. Ministar izjavio da će stvar prosvetnih radnika u ovom zakonu biti predmet njegov naročito staranja i da će interesi učiteljskega biti osigurani, prešlo se na razgovor o predstojećim prosvetnim reformama, koje interesuju učiteljskega i o kojima se je učiteljska skupština u Sarajevu specijalno bavila.

Poverenje UJU — Ljubljana je vestno zasledovalo uvrstitev učiteljskega v službeno pragmatiko drž. čin. Opozorilo je pravočasno na izpušćene kategorije učiteljskega v pragmatiki in je odposlalo svoje posebno mišljenje glede uvrstitve učiteljskega v položajne plače, glede uvrstitve strokovnega učiteljskega v pragmatiko in glede štetja let učiteljskega na naših obmejnih šolah in specijalnih šolah.

Pristopite k „Jugoslovanski Matici!“

drugi dežel s prošno enake pošiljatve njih dežele, se igraje nauče ne le lastne literature, marveč obeneu tudi ono drugih dežel. Članki o tem se za list lahko prispevajo.

3. Zgodovina: V zgodovinskem pouku bodo imena in letnice pomenile učencem veliko več, ako so v dopisovanju z učenci one dežele. Učenje domače zgodovine in zemljepisa je pa že poživljeno ob misli, kakor rečeno, to opisati drugim učencem.

4. Državljanstvo: Veliko važnost polagajo v Ameriki na to točko. Otroci se morajo učiti o lastni občini, n. pr. o požarni brambli, o stražnikih, njih delu in o drugih državljanskih zadevah. V tem mislu vzgojeni bodo lažje pojmi razne naredbe, ukaze, si bodo predložili, da so del občine in se bodo bolj in bolj zanimali za to. Različni članki o tem se lahko uporabijo za pisma ali list.

5. Trgovski oddelek: V nekaterih mestih so prevzeli učenci trgovskih težav prostovoljno tipkanje za Podmladek R. Kr., v kolikor so tega zmožni

Dovolite mi še nekaj minut, da govorim o organizaciji. Podml. R. Kr. Vsaka organizacija ima centralni odbor. Podmladek R. Kr. je oddelek »Rdečega križa« in naj se kakor ta organizira po vsem svetu, kar se je deloma že zgodilo. Ker je glavni odbor »Rdečega križa« v Beogradu, je tudi glavni odbor Podmladka v Beogradu kot oddelek svojega centralnega od-

Šolske konvencije s tujimi državaim.

—§ Sporazum med Jugoslavijo in Romunsko glede šolskih zadev. V Beogradu se je vršila konferenca med našimi in romunskimi delegati glede sporazuma in rešitve spora nekaterih šolskih vprašanj. Glede šolstva je določeno, da morejo v romunskih krajih naše države poučevati učitelji romunski podaniki in nasprotno, da v nekaterih krajih romunske države, kjer so naseljeni Jugoslovenci, morajo poučevati na šolah učitelji jugoslovenskega državljanstva. V prvi vrsti se tiče ta sporazum krajev okoli Vršca in Temešvara.

—§ Italijanski nacionalisti besne proti šolski konvenciji. V Rimu se je te dni razvedelo, da je jugoslovanski zunanji minister Ninčić v Ženevi sklenil z italijanskim delegatom Tostijem in zunanjim ministrom Schanzerjem dogovor, po katerem se bodo italijanski učitelji nastavliali na italijanskih šolah v Dalmaciji po istih načelih, kakor slovenski učitelji na slovenskih šolah v Julijski Benečiji. Proti temu dogovoru besni vse fašistovski in nacionalistično časopisje. Listi protestirajo, češ, da so Slovenci v Italiji italijanski državljani, italijanski državljani pa so tudi učenci in učitelji v dalmatinskih italijanskih šolah po izjemni določbi rapalske pogodbe. Vsakršen juncim med dalmatinskimi in primorskimi šolami torej krši italijansko suverenost. Fašisti napovedujejo zato najhujši boj proti temu dogovoru.

—§ O nemških šolah v Jugoslaviji in slovenskih v Rep. Avstriji. O nemških šolah v Jugoslaviji poročajo nekateri nemški listi, izvajajoč, da ostane nemško šolstvo v naši državi nedotaknjeno, kakor je to zagotovil minister za prosveto Pribičević odposlanstvu iz Vršca. Minister je odredil, da se imajo s strani podoblasti zaprti nemški razredi višje realke v Vršcu takoj zopet otvoriti. Samo za paralelne razrede treba določene štjebla učencev. — Tako je torej z nemškim šolstvom v Jugoslaviji. Kako pa je s slovenskim šolstvom na Koroškem? Nemška Avstrija je zaprla vse slovenske ljudske šole. To naj bi upoštevali nemški listi in pošteno zahtevali tako lepo ravnanje s koroškimi Slovenci v šolskem vrašanju, kakor lepo postopa Jugoslavija z Nemci. Rado vedni smo kedaj bo prišlo v Avstriji do tega, da bo naša država zahtevala slovenske šole za naše neodrešene brate. Dotlej pa odrekamo tudi Nemcem pri nas pravico do lastnega šolstva.

Neodrešena domovina.

—r O preganjanju našega učiteljskega piše »Edinost«, izvajajoč, da je motto italijanske šolske oblasti: Škodujmo kolikor mogoče slovenskemu šolstvu! Šolsko vprašanje je silno žalostno. Učiteljskega preganjajo oblasti in fašisti na neumiljen način. V Istri naš učitelj ni varen življenja. Mnogo je hrvatskih in slovenskih krajev, ki so brez domačega učitelja in potujčevanje naglo napreduje. Sedaj je bilo mnogo učiteljev odpuščenih, še več pa premeščenih. Ako vodi kdo kak pevski zbor, ga premestijo, ako je knjižničar ali odbornik v kakem društvu ako poje v kakem zboru ali ako je celo izpregovoril besedo v učiteljskem društvu, ga premestijo. Vsi ugovori, vse prošnje so zaman.

bo nicali. Mnogo drugih predlogov boste gotovo sami imeli, c tem sem uverjena.

Zdravje: Igra zdravja je sijajna pot, da se otrok nauči vsakdanjih zdravstvenih pravil in nauči se jih nevedoma in jih tudi že praktično izvaja. Toda to vam je že dobro znano in pozneje bi rada vedela, če želi kdo od vas igrati igro tudi letos. Ni pa to glavna točka organizacije.

Namesto igre zdravja se je zamislilo za meščanske šole tečaj: »O domači oskrbi bolnika«, »Prva pomoč« za dečke in deklice in tečaj za »Malo mamico«, kjer bi se deklice učile oskrbe malih otrok. Mogoče se ne dajo izvesti ti osnutki že takoj sedaj, pa pozneje.

Muha — kakor vsakdo ve — je velik škodljivec zdravju; naj otroci zvedo, kako prenaša bolezn, kje se po največ nahaja, in započnejo naj vojno proti njej.

Pri izdelovanju plakatov se nudi prilika za navodila in izražanja. Tudi takozvana znanstvena abeceda, ki je kaj koristna, nudi izpremembe.

Osebnostna snaga in snaga šolske sobe, dvorišča, snaga doma se lahko poudarja in se ne more nikdar preveč poudarjati.

Za male otroke je izvajanje posameznih pravil v šoli največjega pomena, ker jim to postane navada.

Medsebojna šolska korespondenca: Ta nudi otroku priliko, spoznati druge otroke in predvsem: otrokovo obzorje se s tem znatno

razširi; tudi oživlja pouk zemljepisa, zgodovine itd. Došlo pismo iz Francije n. pr. se uporabi za prevod v francoski ur, isto v angeški itd. Tako so lahko posamezne ure praktično oživljene.

Ako se učenci uče o Ameriki, koliko večje zanimanje bi vladalo v razredu, ako bi si dopisovali z ameriškimi otroki in bi dobili slike in popise posameznih dežel, mest, industrije itd. iz onih krajev. In koliko bolj živo bi se zanimali otroci za lokalno zgodovino, industrijo, geografijo itd., če bi se učili tudi že z namenom, opisati vse to ameriškimi tovarišem.

Nekatera teh pism se lahko uporabi za Jugoslovanski List Podmladka R. Kr., da bi otroci videli, da je to res njih list in da so tudi aktivni pri tem. Namesto pisma se lahko pošlje tudi razglednica s poljasnilom ali povestico, ki se tiče slike, tudi to je jako zanimivo. Ročna dela se na isti način lahko izmenjavajo.

Izvajanje idej Podmladka R. Kr. v šolskem življenju:

1. Ročni pouk. Učenci izdelujejo plakate o zdravju ne samo za šolsko sobo, tudi za list, kjer jih nujno potrebujemo, za zavetišča itd. Tudi »Abeceda zdravja«, ki sem jo prej omenila, se lahko istotam izdelata. Za najboljši plakat bi se eventualno razpisala nagrada.

2. Jezikovni pouk: Naloge se lahko pišejo o narodnih nošah in šegah; dalje o pisateljih, pesnikih, knjigah itd.; če to pošljejo otrokom

bora. Organizacija Podml. se izvaja po Jugoslaviji v sporazumu s štaturi glavnega odbora. Prepuščeno pa je vsakemu okrožju razvijati svoj lastni program.

Ljubljana ima svoj lastni odbor. Na vsaki šoli pa naj bo po en učitelj zastopan, ki bo odgovoren odboru za vso šolo. Od teh učiteljev naj jih bo nekaj zastopanih v odboru. Ti predstavniki učitelji, izvoljeni od šol, bodo voditelji organizacije na šoli, bodo izdelali program za to v sporazumu s šolo itd.

Pozneje, upam, se bo razširila organizacija tudi po deželi.

Sedaj vas prosim, da mi odkrito poveste, kar si mislite o tem, ali če me niste v vsem razumeli, da me vprašate za pojasnilo. Povejte mi, ako mislite, da se da to letos res z zanimanjem in uspešno izvesti. Poudarjam še enkrat, da ni igra zdravja edini, temveč organizacija glavni smoter.

Mislím, da bo tudi Ljubljana uvidela dobre strani organizacije, in res ne vem povedati o nobeni deželi, kjer se ni sprejela z velikim entuzijazmom, uvidevajoč neprecenljive vrednosti organizacije.

Mnogo je ležalo na tem, kako se vam je podala stvar lanske leto, in na dejstvu, da se ni moglo dosti prosto razširiti. Upam pa, da ne boste zaradi teh napak spregledali biser, ki leži v jedru.

Iniciative leže sedaj v vaših rokah — ali ne mislite, da bo letos uspela organizacija?